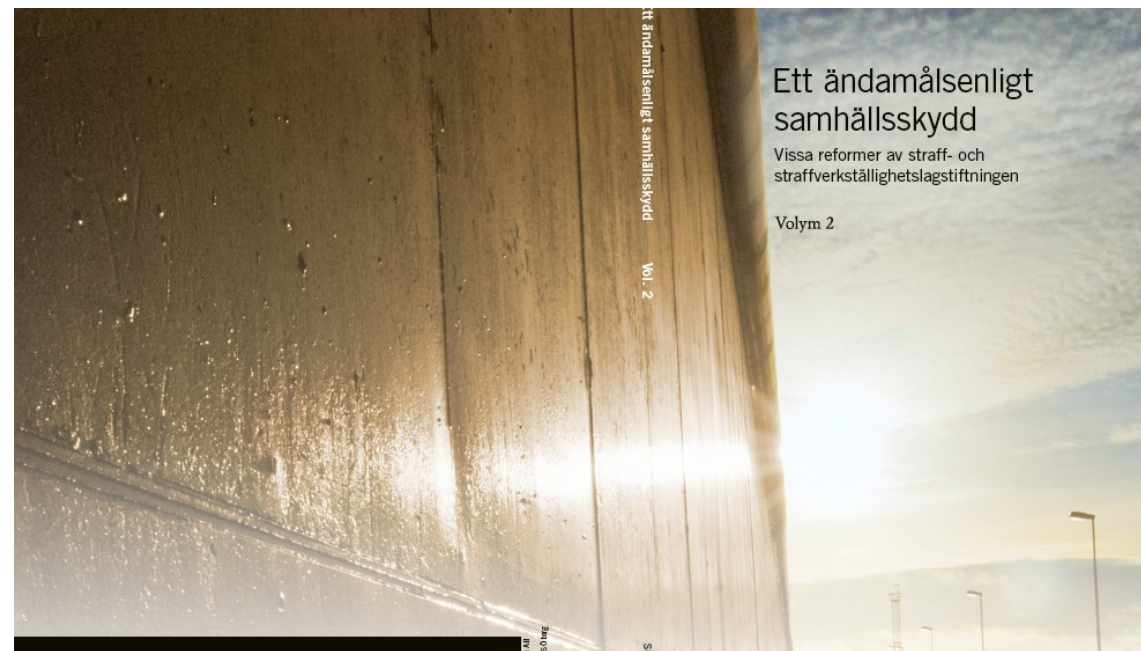

ETT ÄNDAMÅLSENLIGT SAMHÄLLSSKYDD VISSA REFORMER AV STRAFF- OCH STRAFFVERKSTÄLLIGHETS- LAGSTIFTNINGEN (SOU 2024:48)

Utredningen om påföljder, återfall och verkställighet

UTREDNINGENS FÖRSLAG I KORTHET

01

Brott mot liv,
hälsa, frihet eller
frid

02

Återfall i allvarlig
brottslighet
(4 år) eller
synnerligen allvarlig
seriebrottslighet (6
år)

03

Påtaglig risk för
återfall i sådan
brottslighet

04

Ett tidsbestämt
straff är inte
tillräckligt för att
tillgodose behovet
av samhällsskydd

SÄKERHETSSTRAFF — EN NY TIDSOBESTÄMD PÅFÖLJD I ETT NYTT KAPITEL I BROTTSBALKEN

NÄRMARE OM SÄKERHETSSTRAFFET

Rätten ska fastställa en minimitid (= straffvärdet, lägst 4 år) och en maximitid (4-6 år utöver minimitiden) för frihetsberövandet

Maximitiden ska i särskilda fall kunna förlängas med upp till tre år åt gången genom beslut i allmän domstol

Villkorad utslusning ska kunna beslutas av allmän domstol och ska tillgodose en gradvis och säker övergång till ett liv utanför anstalt – pågår ofta under lång tid. Vid misskötsamhet ska regelmässigt återintagning i anstalt ske.

Rättsmedicinalverket ska i vissa fall utföra särskilda riskutredningar

Säkerhetsstraff ska inte kunna ådömas den som var under 18 år vid brottet

FÖRSTÄRKNING AV VILLKORLIG FRIGIVNING (VF)

Ny VF ska inte ske efter beslut om förverkande av villkorligt medgiven frihet. Det s.k. reststraffet ska alltså avtjänas fullt ut.

Prövotiden efter VF ska alltid vara minst två år (inte som i dag minst ett år)

Övervakning ska vara obligatoriskt i samband med VF

Den s.k. minimitiden (30 dagar) inför VF ska slopas samtidigt som allmänna fängelseminimum höjs från 14 dagar till 30 dagar

VILLKORLIG FRIGIVNING

Mot bakgrund av de förslag som utredningen lämnat finns inte skäl att därutöver ta bort eller inskränka möjligheterna till VF

Utredningens bedömning är att VF som huvudregel fortsatt ska ske efter $2/3$ av den avtjänade strafftiden

Det förtjänar dock att påpekas att möjligheten till senarelagd VF nyligen har ändrats till att endast kräva särskilda skäl och inte synnerliga skäl som tidigare. Denna möjlighet borde kunna användas i fler fall

Vad VF är samt syftar till liksom innebörden av förverkande av villkorligt medgiven frihet ska framgå av lagtexten

EN SKÄRPT ÅTERFALLSREGLERING

Möjligheten att överskrida straffmaximum för brottet i vissa återfallssituationer utökas (26 kap. 3 § brottsbalken)

- För brottet ska vara föreskrivet fängelse i sex år eller mer (nu mer än sex år)
- Straffskalan ska kunna överskridas med sex år i stället för som nu fyra år

Presumtionen för helt förverkande av reststraffet vid återfall i brott enligt 34 kap. 5 § brottsbalken ska förtydligas

Omstrukturering och förtydligande av 29 kap. 4 § brottsbalken

AVTJÄNANDE AV
FÄNGELSESTRAFF I NYA
FORMER FÖR KORTARE
FÄNGELSESTRAFF UPP
TILL FÄNGELSE 1,5 ÅR

Ny verkställighetsform

Avtjänande av fängelsestraff i ett kontrollerat boende med elektronisk kontroll

Upp till fängelse 1,5 år

Utökat tillämpningsområde för avtjänande av fängelsestraff i den enskildes bostad, IÖV (fotboja)

Upp till fängelse 9 mån

SKÄRP REAKTIONER UNDER SKYDDSTILLSYN

Ett skyndsamhetskrav i lagtext

En ny bestämmelse som ger ledning för bedömningen av om det är fråga om **allvarlig** misskötsamhet

Svårare för rätten att vidta annan åtgärd än undanröjande

Utökat användningsområde för s.k. 28:3-fängelse – upp till skyddstillsyn med fängelse 6 mån

PERMISSION OCH SÄRSKILDA UTSLUSSNINGÅTGÄRDER

Utredningens bedömning är att reglerna inte bör ändras, men det ska tydliggöras att deltagande i återfallsförebyggande åtgärder utgör en del i prövningen

Särskilda utslussningsåtgärder föreslås byta namn till frigivningsförberedande åtgärder samt utgöra en gemensam åtgärd med ett mer individanpassat innehåll

KOSTNADER

Utredningens förslag beräknas leda till en årlig kostnadsökning för

Kriminalvården med minst 765 miljoner kr

Rättsmedicinalverket med drygt 8,2 miljoner kr (samt ett engångsbelopp om 6,3 miljoner kr)

Sveriges domstolar med 4 miljoner kr

Anslaget rättsliga biträden med 2,5 miljoner kr

Säkerhetsstraffet föreslås införas den 1 januari 2028, övriga förslag den 1 juli 2026

FÖRSLAG SOM UTREDNINGEN INTE FÖRORDAR

VILLKORLIG FRIGIVNING

Villkorlig frigivning endast vid särskilda skäl samt efter att tre fjärdedelar av strafftiden har avtjänats

Särskilda skäl:

att den dömda har deltagit i återfallsförebyggande åtgärder,
har följt de föreskrifter och villkor som gäller för verkställigheten och
har uppvisat motivation till förändring.

Alla som frigives ska ha ett års prøvotid

ETT ALTERNATIVT FÖRSLAG AVSEENDE VILLKORLIG FRIGIVNING

Vid fängelsestraff om sex år eller mer ska domstolen kunna besluta om att VF ska ske först efter trefjärdedelar av strafftiden

Det ska vara fråga om brottslighet mot liv, hälsa, frihet eller frid

Enligt utredningen ett mer träffsäkert och kostnadseffektivt förslag än det som efterfrågas i direktiven, men i **första hand** bör systemet skärpas på så sätt som utredningen föreslår

KRIMINALISERING AV RYMNING

Utredningens bedömning är att det inte finns tillräckligt behov av att kriminalisera rymning

Det förslag som lämnas innebär att det ska vara straffbart att rymma från verkställigheten av ett fängelsestraff eller sluten ungdomsvård, eller som frihetsberövad från ett häkte eller ett förvar

Straffet för den nya brottstypen **rymning** ska vara fängelse i högst två år, eller, om brottet är grovt, fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Gärningen ska inte utgöra brott om den med hänsyn till omständigheterna är mindre allvarlig. Försök ska vara straffbart

VISTELSEFÖRBUD SOM TILLÄGGSSANKTION TILL FÄNGELSE

Saknas enligt utredningen behov av ytterligare alternativa möjligheter att besluta om var en dömd person får vistas eller inte får vistas (finns redan vistelseföreskrifter med elektronisk kontroll i samband med VF och skyddstillsyn)

Bättre att förtydliga att vistelseföreskrifter kan beslutas också för att skydda målsäganden (vilket föreslås av utredningen)

Förslaget som lämnas innebär att domstolen ska i vissa fall kunna besluta om vistelseförbud i domen och det ska i så fall gälla från det att den dömde friges

PERMISSION

- Att den dömden tillhör en kriminell gruppering eller liknande ska kunna beaktas i permissionsprövningen och i sådana fall ska inte heller permission kunna beviljas innan den s.k. kvalifikationstiden har passerat
- En sådan tillhörighet ska också beaktas när de villkor som ska gälla för permissionen beslutas

KOSTNADER

Dessa förslag beräknas leda till en årlig kostnadsökning för

Kriminalvården med 6,9 miljarder kr per år (avser förslaget om VF, varav ökad kvotdel avser 2,2 miljarder kr) och övriga förslag 193 miljoner kr. Att endast höja kvotdelen från 2/3 till 3/4 i vissa fall beräknas kosta 296 miljoner kr

Polismyndigheten med 300 000 kr (avser förslaget om rymning)

Sveriges domstolar med 200 000 kr (avser förslaget om rymning)

Anslaget rättsliga biträden 1 miljon kr (avser tillkommande mål med anledning av att alla ska ställas under prøvotid samt rymning)

De ändrade reglerna om villkorlig frigivning föreslås träda i kraft den 1 januari 2030, övriga förslag den 1 juli 2026

ETT ÄNDAMÅSENLIGT SAMHÄLLSSKYDD. VISSA REFORMER AV STRAFF- OCH STRAFFVERKSTÄLLIGHETS- LAGSTIFTNINGEN (SOU 2024:48)

Utredningen om påföljder, återfall och verkställighet

